

بازسازی عمرانی مدرسه

محمود صیادی
مدیر آموزش‌گار استان سیستان و
بلوچستان، منطقه‌ی نصرت آباد

مدرسه فضای اجتماعی خاصی را می‌طلبد؛ زیرا رشد شخصیت کودکان که جامعه‌ساز فردا هستند، در پناه روش‌های صحیح و مناسب آموزشی و همچنین محیط فیزیکی مطلوب و محیط روانی مناسب پایه‌گذاری می‌شود. مدرسه باید به گونه‌ای باشد تا از هر لحاظ به نیازهای جسمانی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان پاسخ دهد. در آموزش و پرورش فضای فیزیکی عاملی زنده و پویا در انجام فعالیت‌های آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان است. چنانچه در مدرسه آب سالم، سرویس‌های بهداشتی مناسب، فضای کافی، سامانه‌ی جمع‌آوری مواد زائد، و تجهیزات و وسایل استاندارد وجود نداشته

باشند و در مجموع آسایش محیط فراهم نشود، قطعاً تلاش‌های آموزش و پرورش، معلمان و مربیان بازدهی مطلوب نخواهد داشت. هر دانش‌آموز مقدار زیادی از وقت خود را در مدرسه می‌گذراند. هدف از این حضور طولانی، پیش از هر چیز، یادگیری توانایی و رفتارهای فردی و اجتماعی است. اگر محیط مدرسه به نیازهای روانی و فیزیکی دانش‌آموزان پاسخ مثبت دهد، میزان تمرکز کاربران بر یادگیری بیشتر می‌شود و در نتیجه به عملکرد مطلوب‌تری دست می‌یابند.

در سال‌های اخیر، با توجه به وسعت تغییرات شیوه‌های آموزشی، سازگار کردن بستر یادگیری اجتماعی با تمامی جوانب نیازهای یادگیرنده در کانون توجه متخصصان آموزشی بوده است و شاخص‌های طراحی در محیط‌های یادگیری، بیش از پیش، به ویژگی‌های رفتاری

کاربران مانند یادگیری، هوش، خلاقیت و رضایت‌مندی توجه کرده‌اند. اهمیت این موضوع زمانی آشکار می‌شود که نمونه‌های کالبدی مدرسه‌ها توانستند در راستای بهبود ویژگی‌های رفتاری کاربران نتایج مثبت به دست آورند. در محیط‌های یادگیری توجه به شاخص‌های طراحی نه تنها در راستای ارتقای کیفی محیط بلکه به عنوان ابزاری برای بالابردن تأثیر محیط بر ویژگی‌های رفتاری است. عوامل فیزیکی محیط برای انسان‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. محیط فیزیکی بر احساسات و چگونگی ارتباط با دیگران تأثیر دارد. مدرسه‌ی نامناسب نیز شوق و اشتیاق در دانش‌آموزان را به حداقل می‌رساند و امکان یویایی و بالندگی را کاهش می‌دهد.

امسال سال اولی بود که من به عنوان مدیر و آموزگار در یک مدرسه‌ی ابتدایی چندپایه به این منطقه منتقل شده بودم. وقتی به مدرسه وارد شدم، دیدم کیفیت فضای فیزیکی مدرسه تناسبی با فضای یک مدرسه‌ی ایدئال ندارد. در مدرسه سرویس‌های بهداشتی مناسب به چشم نمی‌خورد و به دلیل فقر فرهنگی و اقتصادی منطقه، فضای کلاس نیز از شادابی و سرزندگی خالی بود. بعد از روی‌روال افتادن درس‌ها، پرسشی که از بچه‌ها داشتم و بررسی کارنامه‌های سال قبل متوجه شدم دانش‌آموزان از لحاظ آموزشی نیز با مشکل مواجهند. این مشکل به دلایل مختلفی از جمله نبود امکانات مناسب آموزشی،

بازبینه (چک لیست)

شاخص	مناسب است	مناسب نیست
وضعیت سرویس های مدرسه		
وضعیت رنگ آمیزی کلاس ها		
وجود وسایل و امکانات کمک آموزشی		
فضای سبز مدرسه		
نمای ساختمان مدرسه		
وضعیت تغذیه دانش آموزان		

پرسش نامه ی سنجش کیفیت آموزشی

شاخص ها	خیلی خوب		خوب		کم		خیلی کم	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
سطح عملکرد دانش آموزان								
میزان نظم در انجام تکالیف								
گوش دادن به درس ها								
شرکت فعال در درس ها								

جدول ۱. تجزیه و تحلیل بازبینه دانش آموزی

شاخص	مناسب است	مناسب نیست
وضعیت سرویس های مدرسه		*
وضعیت رنگ آمیزی کلاس ها		*
وجود وسایل و امکانات کمک آموزشی		*
فضای سبز مدرسه		*
نمای ساختمان مدرسه		*
وضعیت تغذیه دانش آموزان		*

جدول ۲. تجزیه و تحلیل اطلاعات شاخص های پرسش نامه

شاخص ها	خیلی خوب		خوب		کم		خیلی کم	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
سطح عملکرد دانش آموزان	۰	۰	۱۴/۲۸	۱	۴۲/۸۵	۳	۴۲/۸۵	۳
میزان نظم در انجام تکالیف	۰	۰	۲۸/۵۷	۲	۵۷/۱۴	۴	۱۴/۲۸	۱
گوش دادن به درس ها	۰	۰	۱۴/۲۸	۱	۴۲/۸۵	۳	۲۸/۵۷	۲
شرکت فعال در درس ها	۰	۰	۲۸/۵۷	۲	۴۲/۸۵	۳	۲۸/۵	۲

اشتغال به کارهایی دیگر در کنار درس خواندن و نبود نظم مشخص برای انجام تکالیف و بی میلی در پاسخ دادن به سؤالات بود. بنابراین ایجاد تغییراتی در مسائل آموزشی و عمرانی مدرسه از دغدغه های من و جزو مسائل ضروری قرار گرفت.

ابزار گردآوری داده ها

برای جمع آوری اطلاعات و انتظارات دانش آموزان از یک مدرسه ی مطلوب (وضعیت سرویس های بهداشتی مدرسه، شکل ظاهری دیوارهای کلاس، وجود وسایل و امکانات کمک آموزشی، فضای سبز مدرسه، نمای ساختمان مدرسه، وضعیت تغذیه دانش آموزان) از روش های متفاوتی مثل نقاشی، انشا، بازبینه (چک لیست) و مصاحبه با والدین استفاده شد.

مصاحبه با والدین

- میزان درس خواندن فرزندان در منزل چقدر است؟
- از وضعیت فیزیکی مدرسه ای که فرزندتان در آن تحصیل می کند چقدر رضایت دارید؟
- آیا وضعیت اقتصادی شما تغذیه دانش آموزان را تحت تأثیر قرار داده است؟

تجزیه و تحلیل اطلاعات

اطلاعات ثبت شده در بازبینه نشان می داد این مدرسه نیاز به فضای سبز مناسب، رنگ آمیزی خوب، تعمیر سرویس های بهداشتی و بازسازی نمای ساختمان دارد. علاوه بر آن تغذیه دانش آموزان نیز در سطح مناسبی نیست.

بر طبق اطلاعات به دست آمده از مصاحبه با والدین باید گفت که خانواده ها با توجه به وضعیت اقتصادی که دارند، برای تأمین نیازهای غذایی فرزندشان و وضعیت فیزیکی و درس خواندن آن ها در حد مطلوبی نیستند.

نتایج ثبت شده از توزیع پرسش نامه ها نیز نشان می داد دانش آموزان این دبستان نسبت به سطح عملکرد دانش آموزان دیگر، نظم در انجام تکالیف، گوش دادن به درس ها و شرکت فعال در درس ها در سطح مطلوبی قرار ندارند؛ بنابراین برای بهبود این امور باید به دنبال راهکاری بود تا دانش آموزان این مدرسه را از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب نزدیک کرد. در شماره بعد اقداماتی که برای حل این معضل انجام شد بیان می شود.

ادامه دارد..